

Els esmalts del senyal heràldic de Cervera

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA
UNED - Centre Associat de Cervera

0. Introducció

En sessió celebrada el dia 22 d'abril de 1988, el Ple de l'Ajuntament de Cervera, vistos els informes emesos per la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica i Sigil·lografia, aprovava el nou escut de la ciutat, el qual tindria les característiques següents: quarterat en sautor, al primer i quart quarters d'argent (blanc), un cérvol de gules (vermell), i al segon i tercer quarters d'or (groc), quatre pals de gules (vermell); per timbre, una corona de comte¹.

D'un informe de la societat esmentada, datat el dia 2 de febrer de 1988 i signat pel seu president Armand de Fluvià, es desprèn que, per a la composició del primer i quart quarters, s'havia tingut en compte l'escut

1. *La Paeria. Butlletí d'informació municipal*, núm. 4 (juliol de 1988).

d'armes "dels Cervera"². Una consulta al *Diccionari Heràldic* d'Armand de Fluvià ens aclareix que "els Cervera" eren barons i que, efectivament, tenien com a escut un cérvol de gules sobre camper d'argent³. Amb tot, sembla raonable pensar que el que realment interessava, a l'hora d'establir l'escut de la població de Cervera, no eren pas les armes dels Cervera, sinó el senyal de la vila -després ciutat- d'aquest nom.

Quan l'alcalde, arran d'un article⁴, va decidir canviar l'escut de la ciutat, no van ser consultats els anomenats "historiadors locals" -bona part d'ells professors universitaris-, els quals haguessin pogut aportar informació adient sobre quin havia estat el senyal de la població al llarg dels segles.

Potser aquesta manca d'informació va fer que es cregués que el senyal de la vila i l'escut d'armes dels Cervera tenien els mateixos esmalts, cosa que, com veurem, és totalment errònia.

Atès que ja teníem alguns indicis d'aquesta equivocació, vam decidir que, a partir d'aquell moment, aniríem recollint tota la informació que poguéssim aportar alguna llum sobre el tema. El resultat ha estat la localització de 45 textos, els quals oferim transcrits, que van des de l'any 1337 al 1921. Aquests textos ens mostren el senyal heràldic de Cervera sobre roba -penons i banderes, vestits, cobertes d'atzembles i pal·lis-, pedra, metall i fusta. Gairebé tots ells pertanyen a documents que es guarden al Fons Municipal (FM) o al Fons Dalmases (FD) de l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera (AHCC).

1. El senyal sobre roba

Són molts els documents que fan esment del senyal heràldic de la població situat sobre roba. Atès que aquesta es féu servir per

2. *Segarra*, núm. 1026 (1 de març de 1988).

3. Armand de Fluvià i Escorsa, *Diccionari Heràldic*, Lleida, Virgili i Pagès, 1987, pàg. 46.

4. Armand de Fluvià, "Un disbarat heràldic: l'escut de Cervera", *Avui* (13 de setembre de 1987), pàg. 13.

confeccionar penons i banderes, vestits, cobertes d'atzembles i pal·lis, comentarem -encara que breument- cada un d'aquests grups.

1.1. Penons i banderes

L'any 1337, davant la proximitat d'una visita del rei a Cervera, els paers van manar que fossin fets fer penons per posar-los a les tres trompes de la vila. Per tal de confeccionar aquests penons, els quals havien de mostrar el cérvol com a senyal de la vila, hom va comprar, entre altres coses, sendal vermell i groc (text núm. 1).

Un any després, calgué fer un altre penó, també amb el cérvol com a senyal, però aquesta vegada havia de ser més gran que els anteriors, ja que es destinaria a assenyalar que els homes tramesos a Tarroja eren de Cervera (text núm. 2). També en aquesta ocasió la roba comprada va ser sendal vermell i groc, però ara tenim la quantitat d'un i altre: sis alnes de vermell i dues de groc. Podem deduir, doncs, que el vermell serviria per fer el penó i el groc aniria destinat a posar-hi el cérvol, segurament un a cada costat.

Alguns anys més tard, novament són fets penons per a les trompes i l'anafil de la vila, ja que els que portaven aquests instruments es trobaven esquinqats. Una vegada més la tela usada és sendal vermell i groc, però ara les notícies són molt més concretes i ens confirmen el que ja suposàvem: amb el sendal vermell feien els penons i amb el groc confeccionaven els cérvols que hi eren cosits (text núm. 3).

Si fem un salt d'un segle i anem a l'any 1452, de nou trobem documents relacionats amb els penons de la vila. Segons aquests textos, la roba utilitzada per fer els penons era vermella i en ells s'hi havia pintat cérvols daurats (textos núms. 10, 11 i 12).

Quatre anys després, es fa una bandera de la vila que havia de ser portada pels homes que anirien a Sitges per tal d'executar una sentència judicial. També en aquesta ocasió la roba és vermella i els cérvols que s'hi posen són de tela groga (textos núms. 17, 18, 19 i 20).

El 1487, una vegada més, fan fer penons per a les trompes de la vila i, altra vegada, la roba utilitzada -sobre ella hom hi pinta els cérvols- és vermella (textos núms. 25 i 26).

Al cap de quatre anys, amb motiu de ser lliurades dues trompetes als verguers de la paeria, cal fer penons nous, Aquests, que com és habitual mostren les armes de la vila, són, encara una vegada més, de tela vermella i groga (textos núms. 28 i 29).

A mitjan segle XVI va ser feta una nova bandera, la qual fou portada durant la processó de Corpus. En ser de la vila, les autoritats locals hi feren pintar un cérvol daurat a cada costat (text núm. 34).

En arribar al segle XVII, els documents semblen confirmar el que hem pogut observar en dibuixos realitzats a les cobertes d'alguns llibres de consells municipals: el cérvol, senyal de la vila, ja no es col·loca directament sobre els penons o les banderes sinó que es posa sobre l'escut de Catalunya, el qual, prèviament, ha estat pintat a la roba (textos núms. 36, 37 i 38). Per això hom parla de daurar les banderes o els escuts, ja que, llevat dels quatre pals, tot l'escut, incloent-hi el cérvol al mig, és daurat. D'altra banda, la tela, en no ser el fons sobre el qual hi ha el cérvol, ja no té que ser forçosament vermella.

Aquest escut perdurà durant els segles XVIII i XIX (textos núms. 40 i 44) i arribarà gairebé als nostres dies, com es pot observar en els encapçalaments de la documentació emesa per l'Ajuntament.

1.2. Vestits

Diversos documents de mitjan segle XV ens permeten saber que alguns dels treballadors municipals portaven, com a senyal de la vila, cérvols fets de roba groga sobre el vestit -generalment, a les mànigues-, que era de color vermell (textos núms. 4, 5, 6, 8, 13, 14 i 17). Un parell d'anotacions del 1487 precisen que, aquell any, el botxí duia un vestit verd i vermell amb un cérvol groc en una màniga, la qual devia ser vermella (textos núms. 23 i 24).

1.3. Cobertes d'atzembles

Un altre dels llocs on trobem el senyal de Cervera és en les cobertes de tela que portaven les bèsties de càrrega que es trobaven al servei de la vila.

Sabem, a partir d'uns documents de l'any 1443, que la tela que servia per confeccionar aquestes cobertes era de color vermell i els cérvols eren fets amb roba groga (textos núms. 8 i 9). Les dades esmentades sobre el color de les cobertes i dels cérvols resten confirmades en unes anotacions de l'any 1456 i començament del 1457, període en què foren fetes dues noves cobertes d'atzembles (textos núms. 15, 16, 17 i 19).

1.4. Pal·lis

Les autoritats cerverines no solament feien posar el senyal de la vila en penons i banderes, vestits i cobertes d'atzembles. També manaven que fos col·locat o pintat sobre el pal·li que es confeccionava cada vegada que algun personatge important -especialment el monarca o algú de la seva família- havia d'entrar a Cervera sota dosser.

El que ens interessa, però, és saber el color dels cérvols i, també, de la tela que els sostenia. Sortosament, aquesta informació es troba en dos textos de l'any 1542: el primer, on es descriu l'arribada del príncep Felip, ens permet conèixer que el pal·li era de setí groc amb tovallons de domàs de grana; el segon, que és l'anotació del pagament d'un pintor, ens informa que els cérvols que s'hi feren eren daurats (textos núms. 32 i 33). Atès que no sembla probable que fossin fets cérvols daurats sobre roba groga, podem deduir que, una vegada més, el senyal de la vila fou el cérvol groc sobre fons vermell.

2. El senyal sobre pedra

Un document del 1442 ens permet saber que aquell any les autoritats ceriverines feren pintar i daurar uns cérvols al portal d'entrada al bordell de la població, ja que, atès que aquesta casa on s'exercia la prostitució estava sota el control del Consell municipal, calia que mostrés el senyal de la vila (text núm. 7). També en aquesta ocasió els cérvols foren fets de color groc.

Gairebé quatre decennis i mig després, novament cal posar el senyal de la vila en un edifici municipal: la pescateria acabada de construir (textos núms. 21 i 22). Com era habitual en els escuts de pedra, el cérvol es féu daurar. Les anotacions transcrits ens precisen que la pedra que contenia el cérvol s'havia fet pintar, cosa que ens permet suposar que el camper de l'escut seria de color vermell.

Cinc anys més tard, és l'edifici de la paeria, recentment reconstruït, la construcció que necessita mostrar el senyal de la vila. Una vegada més, aquest objectiu s'aconsegueix esculpint cérvols daurats a la façana de l'immoble (textos núms. 27 i 30).

Ja hem dit anteriorment que en arribar el segle XVII el cérvol ja no es posa sobre un fons vermell sinó que es col·loca sobre l'escut de Catalunya. La conservació de gairebé tots els escuts de pedra indicats en els documents dels anys 1687, 1738 i 1802 que transcrivim ens permet saber-ho amb certesa⁵ (textos núms. 39, 41 i 43). Especialment interessant és el document de l'any 1738, ja que precisa que tot l'escut - incloent-hi el cérvol - s'ha de daurar i, després, pintar els quatre pals de color vermell. Per això normalment els textos només parlen de "daurar l'escut".

5. L'escut de la capella avui es troba a la paret d'un replà de l'escala de l'Ajuntament i els escuts de la part superior de les portes d'accés a aquest edifici encara són al lloc original.

3. El senyal sobre metall

Referent al senyal heràldic de la vila sobre metall, tenim una notícia excepcional per la seva claredat. És la que fa referència a l'encàrrec que feren els paers de Cervera l'any 1533 a dos comissionats per tal que, entre altres coses, fessin fer a Barcelona dues bacines d'argent amb el senyal de la vila esmaltat. Hom precisa, sense que hi hagi cap dubte, que el senyal de la vila és un cérvol daurat sobre camper vermell (text núm. 31).

Un altre document, aquest del 1776, ens informa que aquell any es posà un cérvol d'aram daurat a la part superior de la cúpula del cimbori de la casa de la ciutat (text núm. 42). Aquest senyal de la població, sortosament, ha pogut arribar als nostres dies i encara avui destaca sobre el cel que li serveix de fons.

4. El senyal sobre fusta

El senyal heràldic cerverí el trobem encara pintat sobre fusta. Així, l'any 1625, va ser pagat l'import de daurar un escut que es posà a l'orgue de l'església major, ja que aquest instrument musical fou pagat per la vila (text núm. 35). Hem de creure que el senyal esmentat seria l'habitual durant aquell segle XVII i els següents: el cérvol daurat sobre l'escut de Catalunya.

L'últim text transcrit és de l'any 1921 (text núm. 45). En ell es fa referència a la benedicció d'un temple que s'acabava de construir sobre l'altar major, el qual havia estat reformat, obra que s'ha conservat fins als nostres dies. A la part de sota de la coberta del temple hi foren pintats, també sobre fusta, quatre escuts de Catalunya i quatre escuts de Cervera. Aquests últims mostren el senyal de la població anterior al segle XVII: un cérvol daurat sobre camper vermell. Escuts similars es poden veure a la part superior del conjunt de cadires de fusta que envolten aquest altar major. Sembla sorprenent que en una construcció dels primers decennis de l'actual centúria es reproduïxi un escut propi dels segles XIV, XV i

XVI. Potser es va fer així perquè almenys fins a aquesta reforma de l'altar major encara s'havia conservat, en algun lloc del temple, l'antic senyal heràldic de Cervera amb els seus esmalts.

5. Conclusions

Acabem de comentar un conjunt de textos -n'hem localitzat quaranta-cinc, que van des de l'any 1337 fins al 1921, però segurament se'n trobaria molts més- que ens parlen del senyal de Cervera cosit sobre roba, esculpit sobre pedra, gravat sobre metall o pintat sobre fusta i, en tots ells, sense excepció, el cérvol es mostra groc o daurat. A més, molts dels mateixos textos ens informen que aquesta figura es trobava o sobre fons vermell o sobre l'escut de Catalunya.

Podem deduir, doncs, que el senyal heràldic de Cervera, si el separem de l'escut de Catalunya, ha estat, tradicionalment, un cérvol daurat sobre camper vermell.

Per tant, en el supòsit que es volgués mantenir la forma de l'escut actual, aquest hauria de tenir les característiques següents: quarterat en sautor, al primer i quart quarters de gules (vermell), un cérvol d'or (groc), i al segon i tercer quarters d'or (groc), quatre pals de gules (vermell); per timbre, una corona de comte.

Només ens resta desitjar que la rectificació de l'error es porti a terme aviat i els cerverins puguem tornar a tenir els genuïns esmalts al senyal heràldic de la nostra ciutat.

Textos

1

1337. Cervera

Els paers justifiquen el pagament de l'import dels penons de les tres trompes de la vila.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1337, f. 34.

Ítem, com lo senyor rey hic deguésser e los trompadors no aguessen penons a les trompes, nós, per aquesta rahó, aguem a fer penons als dits trompadors, ço és saber, a.n Domingo e a son fiyll e a.n Pichanuyll, e axí compram primerament cendat vermeyll e groch a penó a fer a.n Pichanuyll, lo qual compram d'en Johan dez Bosch, que costà VIII sols, IIII diners, e avem-ne àpocha, ítem compram d'altera part a obs dels penons d'en Domingo e de son fiyll, d'en Ramon Fuster, IIII alnes de cendat entre vermeyll e groch a for de V sols per alna, fa en suma XX sols, ítem compram del Ramon Fuster IX onces e I quart e mig de seda entre vermeylla e groga a obs de la flochadura dels penons d'en Domingo e de son fiyll e d'en Pichanuyll a rahó de IIII sols per onça, fa en suma XXXVII sols, VI diners, ítem compram a obs dels dits penons IX alnes e miga de corda de seda de València a rahó de VI diners per alna, fa IIII sols, IX diners, ítem compram del dit Ramon Fuster seda fluxa a obs dels dits penons e de fer los huyllets dels cervos que costà IX diners, ítem costaren alcunes avaries que aguem del dit Ramon Fuster per la dita rahó, axí com paper a entayllar los cervos e caneles de cera a encerar los dits penons entron la flochadura, VII diners, e axí és cert que avem donats e pagats a×n Ramon Fuster per les dites rahons LXIII sols, VII diners, dels quals avem àpocha del dit en Ramon Fuster, e axí és cert que costen los dits III penons de ço que avem comprat d'en Ramon Fuster e d'en Johan dez Bosch, dels quals avem II àpoches, axí com damunt és dit, LXXI sols, XI diners.

2

1338. Cervera

Els paers justifiquen el pagament de l'import del penó senyaler de la vila.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1338, f. 59.

Ítem donam a.n Ramon Fuster per VI alnes de cendat vermeyll que.n compram a for de III sols, VI diners, per alna, XXI sols, ítem per un quart de seda VIII diners, ítem per dues alnes de cendat groch VII sols, ítem per X fuylls de paper on foren pintats los cervos V diners, ítem d'altra part per seda II diners, ítem per II alnes de corda de València a ligar los caps dell penó X diners, ítem per mix quart de seda fluxa IIII diners, ítem per V diners pesats de seda torta V diners, e axò donam-li per tot azò desús dit que prenguem d'ell a obs dell penó senyaler de la vila que feem fer com erem a Terroya XXXI sols, IIII diners, ítem ne prenguem XII alnes de corda reall a obs de destrair la senyora regina com entrà, de què li donam VIII sols, e avem-ne àpocha de tot azò que li pagam que és de XXXIX sols, IIII diners.

3

1355. Cervera

Els paers justifiquen el pagament de l'import dels penons de les trompes i de l'anafil de la vila.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1355, f. 31 v.

Ítem, com los penons dels trompadors e del anafilier aguessen tots los penons romputs e squinzats e estiguessen a gran vergonya e desonor de la vila, emper azò fem comprar los dits penons e costaren zo que.s seguex:

Primerament costaren dues alnes e quarta de cendat vermeyll ample a rahó de X sols l'alna, XXII sols, VI diners.

Ítem mig quartó de cendat groc stret per a fer los cervos a for de V sols, II diners, per alna, X sols.

Ítem mig quart de seda a cosir los dits penons costà X diners.

Ítem VII onzes e quarta de floquadura reyall de Barchinona, la qual costà d'en Johan Lop LXV sols, VI diners.

Ítem costaren dues onzes de seda groga e vermeylla a rahó de VI sols, VI diners, per onza a obs dels cordons dels dits penons, fa XIII sols.

Ítem un quart e un argenz de seda que dentege als dits cordons, XIII diners.
Ítem III alnes de veta de seda a for de VI diners per alna, XVIII diners.
Ítem fem donar a sa muyller d'en Bonat, mercer, la qual féu
los cordons als dits penons, V sols.
Ítem fem donar pel dit nostre clavari a.n Johan Lob, qui féu fer la flocadura a
Barchinona, per guany, IIII sols.
Ítem costaren III quarts de cendat vermeyll al penó de la trompeta al dit for, VII
sols, VI diners.
Ítem costà miga alna de cendat grog al cervo del dit penó a for de VI sols, III sols.
Ítem fem donar pel dit nostre clavari a.n Pere Zelom, pintor, per tayllar e pintar los
cervos dels dits penons, XVIII sols.
Ítem fem donar pel dit nostre clavari a.n Pere de Canet, sartre, qui féu los dits
penons, XL sols.
E axí costaren los dits penons, segons que damunt per menut largament s'apar, per
tot, CXCI sols, XI diners.

4

1442, febrer, 5. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de cosir la cota del botxí.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1442, f. 68 v.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a.n Marquès, sartre de la dita vila,
V sous, los quals los honorables pahers li manaren donar e pagar perquè li foren
promesos a cossir la cota del moro de vaques. Fo a V de febrer.

5

1442, març, 16. Cervera

*Els paers ordenen el pagament de l'import de col·locar els cérvols de
roba groga a la cota del botxí.*

AHCC, FM, *Clavaria*, 1442, f. 68 v.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari al dit sartre altres V sous, los quals los honorables pahers li manaren donar per posar los cervos que foren sobreposats en la dita cota, de drap groch. Fo a XVI de març M CCCC XLII.

6

1442, juny, 6. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de la roba i les costures de les cotes vermelles dels verguers, el tamborer i el botxí.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1442, f. 91.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari al honorable en Ffrancesch Ffarell, draper de la dita vila, XV lliures, XVII sous, a ell degudes e pertanyents per rahó de XXI alna de drap vermell a obs de les cotes d'en Ramon Batlle e Miquel Vidal, vergers dels honorables pahers, e d'en Ffranci Gibert, tamorer, ço és, a quiscú VII alnes, e per custures de les dites robes XXVIII sous e per baixar V sous e per IIII alnes de vermell a obs del botxí, a rahó VIII sous, que per tot pren suma de les dites XV lliures, XVII sous. A n'i àpocha en poder del discret en Matheu de Cornellana, notari, a VI de juny, any M CCCC XXXXII.

7

1442, setembre, 29. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de pintar i daurar els cérvols del portal del bordell i de fer altres coses.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1442, f. 96.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a n'Anthoni de Salvonelles, pintor, XXVII sous, VI diners, los quals a ell eren deguts per pintar e daurar los cervos del portal del bordell e altres cosses, seguons pus larch apar per àpocha que n'a fermada a XXVIII de setembre M CCCC XXXXII.

8

1443, abril, 4. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de la roba groga feta servir per fer cérvols destinats a un vestit i a una coberta d'atzembla.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1442, f. 106 v.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari al honorable en Pere Miquel, draper, V sous, los quals a ell eren deguts e manats donar per rahó de II palmps [e] mig de drap groch que li compraren per fer los servos que porta Bernat Vicent, missatgé de la cort, e per los cervos que sobrepossaren en lo drap de la atzembla que los misatgés que anaren a Ripoll menaven. Fou a IIII de abril, any M CCCC XXXXIII.

9

1443, maig, 16. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de fer un pal·li i de posar un cérvol en una coberta d'atzembla vermella.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1443, f. 63.

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a.n Jachme Ponç, sartre, setze sous, sis diners, barchinonesos, a ell per la dita vila deguts e adjudicats per fer un pali a obs de la sglésia de Santa Maria de la dita vila e per fer lo cervo en un drap vermell [per] cuberta de atzembla a obs de la sala de la paheria. A n'i àpocha en poder del dit notari a XVI de mag del dit any.

10

1452, juny, 16. Cervera

Antoni de Salvonelles, pintor, reconeix haver rebut l'import de pintar i daurar els cérvols dels penons de tres trompetes de la vila.

AHCC, FM, *Àpoques comunes*, 1452, f. 12.

Sit omnibus notum quod ego Anthonius de Salvoneriis, pintor, confiteor vobis honorabilibus Guillermo Azbert, Damiano Ponç, Bernardo Bonjoch et Berengario Folquet, paciariis hoc anno ville Cervarie, quod per venerabilem Laurencium Martorell, clavarium anno presenti eiusdem ville, solvistis michi quadraginte novem solidos et sex denarios Barchinonenses michi per dictam villam debitos et dari promissos pro pintar et daurar los cervos en tres penons ad oppus tribus tubicellis dicte ville quos fecerunt anno presenti, unde renunciando, etc.

Actum Cervarie XVI iunii anno M° CCCC° LII.

Testes Raimundus Baiuli et Michael Vidal, virgarii.

11

1452, juny, 16. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de pintar els cérvols en tres penons.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1452, f. 67.

Item fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a.n Anthoni de Solanelles XXXXVIII sous, VI [diners], a ell per la dita vila deguts per rahó com ha pintats tres cervos en tres penons, tots ab panys d'or fi. Ha n'i àpocha del dit notari a XVI de juny, any mil CCCC LII.

12

1452, setembre, 18. Cervera

Bernat Mir, botiguer, reconeix haver rebut l'import de la roba de color vermell utilitzada per fer penons a les trompes de la vila, de l'or per daurar els cérvols col·locats en aquests penons i d'altres coses.

AHCC, FM, *Àpoques comunes*, 1452, f. 21.

Sit omnibus notum quod ego Bernardus Mir, botigerius ville Cervarie, confiteor vobis honorabilibus Guillermo Azbert, Damiano Ponç, Bernardo Bonjoch et Berengario

Folquet, paciariis anno presenti dicte ville, quod per venerabilem Laurentium Martorell, clavarium hoc anno eiusdem ville, solvistis michi quinque libras, quatuordecim solidos et octo denarios, Barchinonenses, michi per dictam villam debitos, scilicet pro sex lliures confits de sucre que fuerunt presentatas honorabili [espai en blanc] Beralda, nuncio civitatis Ilerde, item pro sex capses de fust, item pro tres ulneas, unum palm, terçanell vermell per les trompes de la vila, item pro mitg quart de seda, item pro una ulnea, tres palms, de terçanell, item per II lliures, VI onzes, fill de Flandes, item per V lliures de plom per los buçons e colobrins, item per IIII libras per scriure la carn de les taules, item per CC pans d'or per als cervos dels penons de les trompetes, item per I quart de seda, item per II canes [e] miya veta vermella, item per III onzes blanquet [e] III onzes oli linós, que sumam capiunt inter omnes res dictarum quinque librarum, quatuordecim solidorum et octo denariorum, Barchinonensium, prout constat compoto manu propria venerabilis Iohannis Guardiola scripto, unde renunciando, etc.

Actum Cervarie XVIII die septembris anno M^o CCCC^o quinquagesimo secundo.

Testes Berengarius Muntclar, scriptor, et Raimundus Baiuli, Cervarie.

13

1456, març, 16. Cervera

Ishaq de Querci reconeix haver rebut l'import de la roba vermella utilitzada per fer cotes per a l'encarregat de treure els gossos de l'església major i el missatger de la cort i de la roba groga feta servir per fer el senyal de la vila a les mànigues d'aquestes cotes.

AHCC, FM, *Àpoques comunes*, 1456, f. 6.

Sit omnibus notum quod ego Içach de Quercí, minor dierum, iudeus ville Cervarie, confiteor vobis honorabilibus Iohanni d'Albalat, Iohanni Bramon, Iohanni Moixó et Petro Stheffani, paciariis hoc anno ville Cervarie, quod per venerabilem Iacobum Ponç, clavarium eodem anno, solvistis michi octuaginta tres solidos Barchinonenses michi per dictam villam debitos ratione octo ulnearum panni rubei ad opus unius tunice sive cota per a.n Loberola, quod expellit canes ecclesie maioris et tenet pulcrum dictam ecclesiam et dat panem benedictum, item pro alia tunicha ad opus Gondiçalbi Navarro, nuncii curie, ratione quod ipse pignorat totum annum consiliarios qui non veniunt ad consilium et alias personas que debent ad dictam villam, item pro duobus palmis panni croceyque coloris pro faciendo signa ville in manicis dictarum rauparum, tres solidos, que sumam capiunt inter totum dictos octuaginta tres solidos Barchinonenses. Et de quibus quidem octuaginta tribus solidis iam aliam firmavi apocham in posse notarii inffra scripti prima die decembris anni Mⁱ CCCC LVⁱ proxime lapsi albaranumque

restitui in posse dicti notarii ut ne videatur unam et endem quantitatem bis fore solutam, unde renunciando, etc.

Actum ut supra.

Testes Berengarius de Muntclar, Raymundus Baiuli, christiani, et Davi Bendit, iudeus, Cervarie.

14

1456, març, 16. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de la roba vermella utilitzada per fer cotes a l'encarregat de treure els gossos de l'església i el missatger de la cort i de la roba groga feta servir per fer el senyal de la vila en aquestes cotes.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1456, f. 55 v.

Ítem fem donar e pagar per lo dit manament a.n Içach de Quercí, magor de dies, uytanta-e-tres sous a ell deguts per la dita vila per raó de uyt alnes de drap vermell a ops de huna roba per a.n Loberola, que gite los quans de la sglésia e done lo pan beneyt, e axí matex per altra roba per a.n Guonçalbo Navarro, misatgé de la cort, que penyora franquament los consellés e altres, e axí matex per dos palms de drap groch per fer senyal de la vila a les dites cotes, que entre tot pren suma dels dits uytant[a-e-tres] sous, de la qual quantitat ya n'avia fermat altr.àpocha en poder del notari de la sala, lo qual albarà a restituït, segons pus larch se contén en l'àpocha per ell fermada en poder del notari de la dita sala a XVI de març, any LVI.

15

1456, setembre, 16. Cervera

Ishaq de Quercí reconeix haver rebut l'import de la roba vermella utilitzada per fer dues cobertes d'atzembles, de la roba groga feta servir per fer els cérvols com a senyal de la vila i d'altres coses.

AHCC, FM, *Àpoques comunes*, 1456, f. 16 v.

Sit omnibus notum quod ego Iaçach de Querci, iudeus, iunior et draperius ville Cervarie, confiteor vobis honorabilibus Iohanni d'Albalat, Iohanni Bramon, Iohanni Moixó et Petro Stheffani, paciariis hoc anno dicte ville Cervarie, quod per venerabilem Iacobum Ponç, clavarium eodem anno, solvistis michi nonaginta solidos Barchinonenses michi per dictam villam debitos ratione unius rayme papiri ad opus notarie aule paciarie, decem et octo solidos Barchinonenses, et ex alia parte pro octo caneis panni virmiley coloris ad rationem octo solidorum pro cana, sexaginta quatuor solidos, quod pannum servivit ad faciendum duas sobreadzembles, et ex alia parte pro una alnea panni groch que servivit ad faciendum signa dicte ville, hoc est los cervos, [octo solidos], que sumam capit inter omnia dictos nonaginta solidos Barchinonenses, prout constat compoto scripto manu propria Guillemi Boquet, adiuncti racionalis, in libro racionalie dicte ville, in foleis centum quadraginta quatuor, unde renunciando, etc.

Actum ut supra.

Testes Berengarius de Muntclar, christianus, et Samuel Sutllam, iudeus, Cervarie.

16

1456, setembre, 16. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de la roba vermella utilitzada per fer dues cobertes d'atzembles, de la roba groga feta servir per fer els senyals en aquestes cobertes d'atzembles i d'altres coses.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1456, f. 15 v.

Ítem més fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a.n Iaçach de Querci, jueu, menor de dies, draper de la dita vila, noranta sous a ell per la dita vila deguts, ço és, per rahó de una reyma de paper a obs de la sala e, d'altra part, per vuyt canes de drap vermell, lo qual serví per dues atzembles, d'altra part una alna de groch per fer senyals a les dites sobrecàrregues, que tot pren suma dels dits noranta sous, segons appar per comte fet per lo racional en lo libre de la racionalia, en cartes [C]XXXXVIII. Ha n'i àpocha en poder del notari de la sala a XVI de setembre, any dessus dit.

17

1456, desembre, 11. Cervera

Antoni de Salvonelles, pintor, confesa haver rebut l'import de pintar els cervols a la bandera de la vila i a les torxes dels paers i entretallar els

cérvols destinats a unes cobertes d'atzembles i a la cota del botxi.

AHCC, FM, *Àpoques comunes*, 1456, f. 37.

Sit omnibus notum quod ego Anthonius Salvoneles, pictor ville Cervarie, confiteor vobis honorabilibus Iohanni d'Albalat, Iohanni Bramon, Iohanni Moixó et Petro Stheffani, paciariis hoc anno ville Cervarie, quod per venerabilem Iacobum Ponç, clavarium eodem anno, solvistis michi viginti sex solidos Barchinonenses michi per dictam villam debitos ratione diversorum laborum per me sustentorum in faciendo signa ville Cervarie et pingendo cervos in vexilla facta per dictam villam anno presenti et pictare cervos in antorxiis honorabilium paciariorum et intertallando cervos ad opus de les sobrecàrregues et tunice botxini sibi facte, prout constat compoto scripto manu propria regentis racionalis in libro racionalie dicte ville Cervarie, unde renunciando, etc.

Actum Cervarie XI decembris anno M^o CCCC LVI°.

Testes Alfonso Laragonès, portarius regis, et Berengarius de Muntclar.

18

1456, desembre, 11. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de pintar els cérvols a la bandera de la vila i a unes torxes.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1456, f. 47.

Ítem fem donar e pagar per lo dit manament a.n Anthoni de Salvoneles, pintor, vint-e-sis sous a ell deguts per pintar los cervos en la bandera feta per la dita vila l'any present e, axí matex, en pintar los servos en les antorxes dels honorables pahers, segons pus larch se conté en l'àpoca per ell fermada en poder del notari de la sala a X[I] de deembre, any LVI.

19

1457, gener, 18. Cervera

Jaume Ponç reconeix haver rebut la suma de les quantitats que havia bestret per tal de fer fer una bandera, entre elles l'import de la roba

vermella i el de la roba groga per fer el cérvol, i unes cobertes d'atzembles.

AHCC, FM, *Àpoques comunes*, 1456, f. 40 v.

Sit omnibus notum quod ego Iacobus Ponç, clavarius anno proxime lapso ville Cervarie, confiteor vobis honorabilibus Iohanni d'Albalat, Iohanni Bramon, Iohanni Moixó et Petro Stheve, paciariis dicto proxime lapso anno eiusdem ville, quod solvistis michi seu de voluntate vestra penes me retinui de pecuniis dicte ville, que in posse mei deposite fuerint, sex libras, terdecim solidos, Barchinonenses, quas ego pro dicta villa bistraxi et solvi pro diversis avariis ad oppus faciendi la bandera, scilicet pro octo canes e miya de saya vermella ad forum sex solidorum pro cana, quinquaginta duos solidos, que emit de botigia d'en Cavaller, item pro una alna panni groch que emit de botigia Iacobi Miquel ad oppus faciendi lo cervo, octo solidos, item pro una peça XII canes de veta negra que emit de botigia Bernardi Mir, duodecim solidos, item pro fil groch e vermell que emit a magistro Girart pro faciendi la ffranga, octo solidos, item fuerint adjudicatos michi per dictos honorabiles paciarios pro faciendi et cussendo dictam banderiam triginta tres solidos, item pro faciendi les cubertes o sobreatzembles, viginti solidos, que sumam capiunt dictas sex libras, terdecim solidos, Barchinonenses, prout constat compoto scripto et continuato in libro racionalie dicte ville, in CLI folea, scripto manu propria venerabilis Christophori de Muntbrió, locumtenentis rationalis dicte ville, unde renunciando, etc.

Actum Cervarie XVIII die ianuarii anno M^o CCCC LVII°.

Testes Berengarius Muntclar, scriptor, et Raimundus Baiuli, Cervarie.

20

1457, gener, 18. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de la quantitat bestreta per fer fer un bandera.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1456, f. 48.

Item fem donar e pagar nosaltres honorables pahers de la dita vila a.n Jacme Ponç, scriptures clavari, sis lliures, tretze sous, a ell deguts, los quals havia bestrets per la vila, ço és, en fer una bandera, VI lliures, per la execució de Ciges e per fer a cusir aquella, segons pus larch se conté en l'època per ell fermada en poder del notari de la sala a XVIII de jener, any LVII.

21

1486, desembre, 24. Cervera

Pau Vidal, pintor de Barcelona, reconeix haver rebut l'import de daurar un cérvol, senyal de la vila, i pintar la pedra que el conté, la qual s'ha col·locat a la nova pescateria, i de fer un altre treball.

AHCC, FM, *Èpoques comunes*, 1486, f. 37 v.

Sit omnibus notum quod ego Paulus Vitalis, pictor civitatis Barchinone, confiteor et recognosco vobis magnificis et honorabilibus Gaspari de Gilabert, Francisco Salvator, Anthonio Dominici et Barthlomeo Figuera, paciariis anno presenti et subscripto dicte ville, quod per manus honorabilis Iohannis de Rius, clavarii eodem anno dicte ville, solvistis et tradistis michi sex libras et decem solidos, Barchinonenses, per dictam villam michi debitos tam pretextu precii facti pictandi clavem tovem croerate maioris ecclesie maioris dicte ville Cervarie, quam honorabilis Iohannes Barrufet operatus fuit anno presenti, quam etiam pictandi lapidem in quo sculptum signum dicte ville Cervarie, videlicet lo cervo, et daurando illum ad opus pescaterie que nunc noviter construir in patiis ubi erant site domus precentorie et subprecentorie dicte ville. Et ideo renunciando, etc.

Actum Cervarie XXIII^a decembris anno predicto.

Testes honorabiles Iacobus Quintana, presbiterus, et Berengarius Serra, presbiterus, Cervarie.

[*Al marge:*] VI lliures, X sous, axí per lo preufet com pintar lo cervo e canper.

22

1486, desembre, 24. Cervera

El racional deixa constància del pagament de l'import de daurar un cérvol i pintar la pedra que el conté, la qual s'ha col·locat a la nova pescateria, i de fer un altre treball.

AHCC, FM, *Notaments del racional*, 1486-1488, fs. 97 v. i 98.

Per daurar la clau maior de la arcada maior de la església maior de Cervera.
Deu en Pau Vidall, pintor de Barcelona, [...].

És li degut per rahó del preuffet que ha pres per pintar la clau thova de la croerada maior de la església maior de dita vila e encara per pintar la pedra e daurar lo cervo que se ha posat en la pescateria que novament se fa en la present vila en los patis hon eren construïdes les cases de la cabiscolia e sotacabiscolia de dita vila, sis lliures, deu sous.

23

1487, abril, 28. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de fer les costures del vestit del botxí i posar un cérvol groc en una màniga d'aquest vestit.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1487, f. 27 v.

Ítem a XXVIII dels prop dits mes e any fem pagar per dit regent a.n Borthomeu Mas, sastre, cinch sous per les costures de la roba que dita vila ha feta al dit Miquell [, lo botxí,] perquè lance los cans de la sglésia e l cervo groch que ha fet en la mànega de dita roba; per tot, V sous.

24

1487, agost, 22. Cervera

El racional deixa constància del pagament de l'import de la roba vermella utilitzada per fer vestits als verguers i de la roba verda i vermella feta servir per fer un vestit al botxí.

AHCC, FM, *Notaments del racional*, 1486-1488, fs. 129 v. i 130.

Drap per los vergués e botxí de la vila.

Deu lo honorable en Salvador Guiu, draper, [...].

És li degut per VIII alnes de drap vermell que d'ell an comprades per obs de les robes dels vergués de la paheria de dita vila l'any present LXXXVII e per III alnes de drap vert e vermell que d'el an comprat per ffer una roba a.n Miquel Esteve, botxí, lo qual li ffo donada ab deslberació del consell de la XXIII^a selebrat en la sala de la paheria e prenen suma de detes VI lliures, XVII sous, de les quals ne fferma àpoqua a XXII del mes de agost, any dit, en poder del notari de la paheria.

25

1487, novembre, 15. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de la roba vermella utilitzada per fer els penons de les trompes dels verguers.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1487, f. 37.

Fem pagar dit dia per dit regent a.n Johan Plegamans, botiguer, dotze sous e sis diners per huna cana e dos pams de tarçanell vermell que li és stat comprat per als penons de les trompes dels vergués de la paheria; ha n'i àpocha en poder de dit notari a XXVIII de octubre del corrent ayn LXXXVII.

26

1487, novembre, 16. Cervera

Els paers ordenen el pagament de l'import de pintar els cérvols als penons de les trompes.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1487, f. 37.

Ítem fem pagar per dit regent a XVI de dit mes a mestre Pere, lo pintor, cinch sous per pintar los cervos de les dites tronpes.

27

1491, agost, 8. Cervera

El racional deixa constància del pagament de l'import de cent panys d'or necessaris per pintar els quatre cérvols de pedra esculpits a la nova paeria.

AHCC, FM, *Notaments del racional*, 1489-1491, fs. 158 v. i 159.

Hor per a pintar los cervos qui són fets en la hobra de la payria nova.

Deu lo discret n'Anthoni Saliteda, síndich hordenari de la vila de Cervera, [...].

Ès li degut per cent panys de hor qui lo honorable en Berthomeu Figera a bestret en la ciutat de Barchinona per conpar cent panys de hor per pintar los cervos qui.s fan en la hobra de la payria nova, qui són quatre cervos de pedra, qui tots dits cent panys an costat vint-y-quatre sous.

28

1491, novembre, 7. Cervera

El racional deixa constància del pagament de l'import de dues trompetes, la tela vermella i groga pels penons d'aquestes trompetes i els treballs de pintar els cérvols als penons.

AHCC, FM, *Notaments del racional*, 1489-1491, fs. 165 v. i 166.

Tronpes per als vergés per hobs de la villa.

Deu lo honorable en Jaume Robió, síndich hordenari de la vila de Cervera, [...].

Ès li degut que per deslberació e hordenació de consell celebrat en la sala de la payria de dita vila a XXV de maig, any M CCCC LXXXX hu, són estades conprades dues tronpetes dins la ciutat de Barchinona, la una fou conprada d'en Johan Robert, tronpeta de dita ciutat, per sis liures e altra d'en Francí, tronpeta de dita ciutat, tres liures, deu sous, e més per dues canes tella vermella e groga que fou conprada d'en Pere Johan del Horde, botiger de dita ciutat, uyt sous, per mans de pintar los penons e cervos en dita tella a.n Alamany, pintor de dita ciutat, vint-y-quatre sous, que monte tota la desús cantitat honze liures, dos sous.

29

1491, novembre, 8. Cervera

El racional deixa constància del lliurament als verguers de dues trompetes amb penons que mostren les armes de la vila.

AHCC, FM, *Notaments del racional*, 1489-1491, f. 165.

Comanda de les tronpetes de la villa per los senyós de pahés als vergés de la salla.

Dimarts qui contam uyt de noembre, any M CCCC LXXXXI, los honorables senyós de pahés feren comanda a.n Grabiell Tolrà de una tronpeta e altra a.n Jacme Rocamora, tots dos vergés lo corent any de la villa de Cervera, les quals tronpetes són gornides, e tres canyons mes a quiscuna més avant, e sos penons ab les armes de la vila, les quals en la forma desús dita los desús dits vergés an hobligat ab pura carta de comanda tenir aquelles, presa e testificada per lo discret en Lorenç Sera, notari e scrivà de la casa de la payria, any y dia desús dit.

30

1491, novembre, 19. Cervera

Pere Alegret, pintor, reconeix haver rebut l'import de pintar i daurar quatre cérvols de pedra esculpits a la nova paeria.

AHCC, FM, *Èpoques comunes*, 1491-1493, f. 19.

Sit omnibus notum quod ego Petrus Alegret, pictor ville Cervarie, confiteor et recognosco vobis magnificis et honorabilibus Gaspari de Guilabert, Anthonio de Vilaplana, militibus, Salvatori Guiu et Bortholomeo Figera, paciariis dicte ville Cervarie, quod per manus honorabilis Nicholay Guiu, clavarii eiusdem ville, dedistis et solvistis michi viginti solidos Barchinonenses michi per dictam villam debitos per pintar e daurar quatre cervos de pedra fets en la obra nova domus paciarie dempto los panys de or que ha pagats eo comprats la dita vila. Et ideo renuntiando, etc., prout hec continuata sunt in libro rationalis in cartis CLV. Et ideo renuntiando, etc.

Actum Cervarie die XVIII^a novembris anno M^o CCCC^o LXXXXI°.

Testes Ffranciscus Bugar, tenderius, et Anthonius Armengou, campanerius, Cervarie.

31

1533, febrer. Cervera

Els paers determinen les gestions que han de fer dos comissionats que s'han de traslladar a Barcelona, entre les quals hi ha la de fer fer dues bacines d'argent amb el senyal de la vila esmaltat: el camper vermell i el cérvol daurat.

AHCC, FD, caps 42, paper solter.

Ihesús.

Instructions fetes per mossèn Andreu Ladoner y per mossèn Joan Fuster sobre lo que han de fer quant Déu volran sien en la ciutat de Barcelona per la vila, per rahó de comprar lo pali e los dos plats o fonts de argent per la sereníssima emperatris, reyna y senyora nostra, y altres coses.

[...].

Ítem que fassen fer dos fonts de argent o dos bacines de argent que sien ben abultats e que entre argent e mans valeguen fins en cent y vint lliures e, si cars és ne trobaven de plats o de fonts fetes que satisfassen al cars, que les compren e y donen en tot complit recapte, tal com de ells se confie, e que y fassen fer senyals de la vila en quiscuna bacina, en mitg, esmaltats, lo camper vermell y lo servo daurat.

[...].

32

1542, octubre, 31. Cervera

El racional deixa constància del pas per la vila del príncep Felip.

AHCC, FM, *Llibre verd del racional*, vol. I, f. 46.

[...].

Dimarts que comptam XXXI de octubre de 1542, vespra de Tots Sants, partí el sereníssimo senyor príncep don Ffelip, ffill del enperador don Carlos, de Belpuig y aribà en la present vila de Cervera a la huna ora après mig jorn y entrà ab molta gent de cavall per lo portal del Miracle y, per quant se dix no entrava fins a tres ores, no curaren los senyors de paers y pròmens de exir a rebre'l al portal de les Verges y, per entrar lo senyor príncep tant de cuyta, ffonch forçat als senyors paers y pròmens ab gran cuyta de exir-lo a rebre, y dits paers y pròmens trobaren al dit senyor príncep devant casa de mossèn Martín Pèriz que ja era entrat per lo portal del Miracle y, esent los senyors paers devant dita casa, ja fonch allí lo dit senyor príncep; descavalcaren y besaren-li la mà y fonch allí detengut per espay de hun quart esperant lo palis y, esent aribat lo palis, fonch mes dejús lo palis; ell anave a cavall ab huna aca blanqua, lo qual palis ere de cetí groch y tovallons de domàs de grana ab floquadura de seda de grana y groga y posaren hun cordó de seda de grana y groga a les regnas de la dita aqua y axí vingué vila avall, sonant atavals y trompetas del senyor príncep.

[...].

33

1542, desembre, 18 i 24. Cervera

El clavari deixa constància del pagament de l'import de fer dos cérvols daurats en un pal·li.

AHCC, FM, *Clavaria*, 1542, f. 19 v.

Ítem doní a mestre Pere Alegret V sous per dos servos daurà en lo palis se donà al senyor príncep. Escrit a 24 de desembre.

Ítem doní a mestre Pere Alegret IIII sous per raó de fer lo compliment de fer los servos daurats al palis se donà al príncep. Escrit a 18 de desembre.

34

1546, juny, 30. Cervera

El racional deixa constància del pagament de l'import de pintar i daurar dos cérvols a la bandera de la vila i de fer altres treballs.

AHCC, FM, *Notaments del racional*, 1544-1546, fs. 232 v. i 233.

Compte de mestre Alegret, pintor.

Deu mestre Pere Alegret, pintor, [...].

És degut al constrascrit mestre Pere Alegret, pintor de la vila de Cervera, vint-y-dos sous a ell per la vila deguts, so és, per pintar y daurar dos servos per a la bandera de la vila que anà a la profesó lo dia del Corpus y per adobar tres cavalls, corones y lo drach que ballaren lo dit dia de Corpus, que tot són los dits I lliura, II sous.

35

1625, setembre, 2. Cervera

Andreu Coronas, daurador, reconeix haver rebut l'import de daurar un escut a l'orgue de l'església major.

AHCC, FM, *Àpoques ordinàries*, 1625, s. f.

Similis apocha fuit firmata per Andream Coronas, dauratorem Cervarie, de 1 libra et est per los traballs de haver daurat un scut per lo orgue de la iglésia major de Cervera, prout aparet in memoriali, etc. Et ideo, etc.

Actum ut supra.

Testes predicti.

36

1633, setembre, 28. Cervera

Tomàs Armengol reconeix haver rebut la quantitat que havia bestret a Bernat Tàpies, pintor, la qual era l'import de daurar les banderes de les trompetes usades durant les festes del Santíssim Misteri.

AHCC, FM, *Àpoques ordinàries*, 1633, s. f.

Dictis die et anno Cervarie.

Similis apocha fuit firmata per dictum magnificum Thomam Armengol de quatuor libris, monette Barchinone, et sunt per tantes ne ha pagades a Bernat Tàpies, pintor, per haver daurat les banderes de les trompetes per les festes del Santíssim Misteri, com apar ab pòlissa de Joan Ferran. Et ideo, etc.

Testes sunt virgarii, etc.

37

1633, octubre, 10. Cervera

Joan Guillem Pena, botiguer de roba, reconeix haver rebut l'import del tafetà lleonat amb el qual es feren les banderes de les trompetes usades durant les festes del Santíssim Misteri.

AHCC, FM, *Àpoques ordinàries*, 1633, s. f.

Dictis die et anno Cervarie.

Similis apocha fuit firmata per honorabilem Ioannem Guillerum Pena, botigerium pannorum presentis villae, de quatuor libris et decem solidis, monette Barchinone, et sunt per lo preu de una cana y set palms de taffetà llahonat se prengué per fer les banderes a les trompetes sonaren per les festes del Santíssim Misteri, a rahó de 6 sous palm, com apar ab memorial. Et ideo, etc.

Testes sunt virgarii.

38

1639, novembre, 18. Cervera

Pau Camps, pintor, reconeix haver rebut l'import de daurar dos escuts a la bandera de camp de la vila.

AHCC, FM, *Èpoques ordinàries*, 1639, s. f.

Dicto die.

Similis apocha firmata per Paulum Camps, pictorem presentis ville, de 1 lliura, 4 sous, per daurar dos scuts a la bandera de camp de la vila, prout aparet, etc. Et ideo, etc. Testes virgarii.

39

1687, juliol, 21. Cervera

Hom deixa constància de la pòlissa feta a Josep Puig, daurador, per haver daurat un penell i dos escuts a la paeria.

AHCC, FM, *Obres de la casa de la Paeria*, 1679-1688, f. 28.

Als 21 de juliol de dit any se a fet pòlisa a Joseph Puig, daurador, de vint-y-cinch lliuras, sis sous, per aver daurat lo panell de la taulada y los scuts de la capella y del cap de la scala, com apar de la pòlisa.

40

1724. Cervera

L'historiador Josep Corts descriu l'escut de la ciutat de Cervera.

Joseph CORTS, *Estado antiguo y moderno de la ciudad de Cervera*, Cervera, 1724, pàg. 47 (llibre manuscrit).

Pone por armas las cuatro barras de Cataluña y en medio de ellas un ciervo de oro y al timbre una corona real.

41

1738, novembre, 30. Cervera

Els membres de l'Ajuntament i Fèlix Pernau, daurador, estableixen uns pactes per tal que aquest últim dauri el retaule i un escut de l'Ajuntament.

AHCC, FM, *Actes i negocis*, 1736-1738, f. 97 v.

Die XXX mensis novembris anno a nativitate Domini M DCC XXXVIII in civitate Cervariae, diocesis Caelsonensis.

In Dei nomine, amen. Sobre lo dorar lo retaule de la casa de la universitat de la present ciutat de Cervera, bisbat de Solsona, y las armas que són sobre la portalada major que done a la plassa, per y entre lo il·lustre Ajuntament de dita ciutat, de una, y Fèlix Pernau, daurador en la mateixa ciutat habitant, de part altra, són estats fets y firmats los pactes y capítols següents:

[...].

Ítem las sobreditas armas deuen estar, so és, la corona daurada, y lo ciervo y les barres de les armes y lo perfil que passa al circuit de ditas armas daurat ab or de cisa, y les quatre que han de ser vermelles se han de daurar y desobre sa ha de posar lo vermell; la talla, minyons y mascaró de blanquet fet de jaspi ab oli, ab uns tochs o vines de negre.

[...].

42

1776, desembre, 9. Cervera

Francesc Benach, mestre de cases, reconeix haver rebut l'import d'un cèrvol d'aram daurat destinat a la part superior de la cúpula del cimbori de la casa de la ciutat.

AHCC, FM, *Obreria*, paper solter.

Memorial en què va per menor inviduat lo gasto nesesari (segons conste per relació de expert) ocasionat en la obra de haver de derribar y construir de nou la cúpula del cimbori de las casas capitulars de esta ciudad de Cervera, conprònder las tauladas de ditas casas y las jàseras de ella, qual obra se ha feta a la direcció y orde del senyor

Mariano Salat, regidor comisionat per lo mol inl·lustre Ajuntamén, executada per mi, Francesch Benach, mestre de cases, y és gasto y és per lo que respective toca a mon art:

[...].

Ítem per lo cost del ciervo de aram dorat per posar al remate de la cúpula, 9 lliures.

[...].

Tich rebuda la quantitat expresada, dia 9 de desembre de 1776, Francesch Benach, mestre de cases.

[. . .] .

43

1802, setembre. Cervera

Hom deixa constància del pagament de l'import dels treballs efectuats per Joan Estern, daurador i pintor, a la façana de la paeria amb motiu de la visita de la família reial.

AHCC, FM, Visites i proclamacions de reis, quadern.

Nota individual de lo que importe los gastos de la[s] mias comissions ocasionats per la vinguda en la present ciutat de ses majestats en lo mes de setembre de 1802. Todas las partidas que se expresaran haver-se gastat conste ab pólizas y recibos que estan en poder de Francisco Balcells, majordom de propis.

[...].

Al dit senyor [Juan] Esternt, [dorador y pintó,] per renovar las armas de la una portalada de la casa de la ciutat y dorar de nou las de la altra y posar de jaspe la arquitectura de las dos finestras, pòliza de número, 150 lliuras.

[...].

44

1890. Cervera

L'historiador Faust de Dalmases descriu l'escut de la ciutat de Cervera.

Fausto de DALMASES Y DE MASSOT, *Guía histórico-descriptiva de la ciudad de Cervera*, Cervera, Imprenta de José Antonio Valentí, 1890, pàg. 37.

Pone por escudo de armas las barras catalanas y encima de ellas un ciervo de oro, timbrándolas con una corona real.

45

1921, febrer, 5. Cervera

Hom anuncia la celebració de les matines després de la benedicció del temple de l'altar major.

Programa de la Festa Major del Santíssim Misteri, Cervera, Tipografia Minerva, 1921.

Festes religioses i populars amb que l'Exm. Ajuntament i Administració del Ssm. Misteri honraran a son patró, en los dies 5, 6, 7 i 8 de febrer de 1921. Programa.

Dia 5. [...]. A les 5 de la tarde. Beneit l'hermós temple, obra del acreditat escultor cerverí En Josep Fàbregas i del daurador En Josep Montlleó, la Rnt. Comunitat comensarà SOLEMNES MAITINES. [...].

*El senyal heràldic de Cervera: un cervol d'or (groc)
sobre camper de gules (vermell)*